

ВИСНОВОК

наукового керівника щодо виконання
індивідуального плану виконання освітньо-наукової програми
підготовки доктора філософії та роботи над дисертацією
Ніколаєнко Валерії Олегівни
**«Лінгвокогнітивні характеристики англомовного наративу
оніричного особистого досвіду»,**
яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 – Гуманітарні науки
за спеціальністю 035 – Філологія

Ніколаєнко Валерія Олегівна у 2019 році закінчила Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна та отримала диплом магістра з відзнакою за спеціальністю «Філологія» (035.04 Германські мови та літератури і переклад включно). У 2019 р. прикріпилась у якості здобувача (поза аспірантурою) до кафедри англійської філології для роботи на дисертаційним дослідженням. За період навчання 2019-2023 рр. здобувачка в повному обсязі виконала навчальну та наукову складові індивідуального плану та вчасно завершила дисертаційну роботу.

Для дисертації Ніколаєнко В.О. обрала актуальну тему, що не була досліджена раніше в лінгвокогнітивному ракурсі. Актуальність обраної теми полягає у заповненні лакун у вивченні семантичної категорії евіденційності в англійській мові, аналізі ревелативної евіденційності на матеріалі англійської мови та інтеграції когнітивно-дискурсивних та наратологічних методик для моделювання жанрової специфіки наративу переказу сновидінь.

Матеріалом дисертації слугує корпус автентичних англомовних оповідей про сновидіння. Таким чином, об'єктом дослідження виступають англомовні письмові наративи переказів сновидінь, а предметом — евіденційні

та епістемічні засоби маркування джерела досвіду та ступеня впевненості в ньому і засоби маркування наративних конфігурацій ментальних просторів.

Перед дисертанткою була поставлена задача дослідити лінгвістичний матеріал з точки зору сучасних дискурсивних та наратологічних підходів. Специфіка матеріалу, що досліджується, полягає в амбівалентному епістемічному статусі подій сновидіння, його розгортанні у зрізі суб'єктивної психологічної реальності, але сприйнятті сновидіння як пасивного галюцинативного досвіду. Ця специфіка спрямовує вибір мовленнєвих засобів, що їх залучають мовці під час переказування сновидінь. У дисертації процес переказування сновидіння тлумачиться як процес концептуалізації та наративізації оніричного досвіду, у зв'язку із чим залучаються поняття смислотворення в наративі. Із специфіки матеріалу випливає гіпотеза дослідження, яку було доведено: жанрова унікальність оповідей про сновидіння виявляється у профілюванні засобів конструювання суб'єктивної експерієнційності в наративі, таких як пряма сенсорна евіденційність, і у виразних тенденціях до дискурсивного дистанціювання від оповідуваного досвіду та його зіставлення із знаннями про реальність мовця.

Відповідно до потреб, які авторка виокремила для аналізу оніричного характеру матеріалу, було сформульовано мету дослідження: описати жанрову та когнітивну специфіку англомовного наративу переказів сновидінь, який реконструює особистий суб'єктивний втілений сенсомоторний оніричний досвід. Встановлена мета дослідження вимагала послідовного виконання таких завдань: позиціонувати методологічний підхід до наративного жанру переказу сновидіння; уточнити та визначити поняття евіденційності як семантичної категорії в англійській мові; систематизувати та підібрати підкатегорії евіденційності для анотування корпусу; порівняти відносну частотність визначених підкатегорій евіденційності в корпусі наративів; описати тенденції перцептивного евіденційного маркування та епістемічного позиціювання суб'єктів у переказах сновидінь; виявити характерні конфігурації наративних просторів, які конструюють оповіді про сновидіння

та становлять їхню жанрову специфіку; запропонувати тлумачення функції наратора та наративної перспективи в жанрі оповіді про сновидіння. Завдання виконані в повному обсязі, а результати їхнього виконання викладено у висновках до розділів і загальних висновках та підсумовано у положеннях, що виносяться на захист.

Положення, що виносяться на захист, відповідають вимогам щодо наукової новизни дисертаційної роботи. В роботі Ніколаєнко В.О. запропоновано нову комбіновану методику для аналізу англomовного дискурсу та наративу оповіді про сновидіння в ракурсі дискурсології та когнітивної наратології. Запропонована методика відповідає меті дослідження та потребам, які зумовлює специфіка матеріалу дослідження. Окрім цього, сформований підхід успішно інтегрує найсучасніші здобутки дискурсології та когнітивної наратології і може використовуватись для дослідження наративів інших жанрів. Щодо конкретних позицій наукової новизни роботи, у ній вперше описано переказ сновидіння як окремий жанр письмового наративу; з'ясовано тенденції евіденційного маркування оніричного досвіду в дискурсі; підраховано частотність сенсорних семантичних модусів, залучених у концептуалізації досвіду сновидіння; схарактеризовано тенденції суб'єктивного позиціювання нараторів стосовно оповідуваного оніричного досвіду; змодельовано дуальне функціонування категорій наратора, фокалізатора, наративної перспективи та точки зору в оповідях про сновидіння; описано основні жанрові риси механізмів наративізації досвіду та смислотворення в наративі оповіді про сновидіння.

В своїй роботі авторка детально та обґрунтовано розкрила сутність письмових англomовних оповідей про сновидіння як стійкого унікального наративно-рефлексійного дискурсивного жанру, який характеризується конструюванням суб'єктивної експерієнційності в наративі. Усебічно розглянуто лінгвокогнітивні параметри смислотворення в наративі цього жанру, а саме подвійне функціонування в ньому категорій наратора,

перспективи та подієвості, що моделюється як подвійна конфігурація наративних просторів.

Варто відзначити ретельно виконаний у дисертаційній роботі огляд теоретичних джерел як цього вимагало висунення комбінованої методики. Авторка сумлінно опрацювала релевантні наукові праці як із загальної теорії дискурсології та наратології, так і роботи, присвячені поняттям постави, евіденційності, наративним просторам та сучасним тлумаченням класичних наратологічних концептів. У дисертації запропоновано підхід, що об'єднує комплементарні погляди на її об'єкт та предмет з боку теорії постави, а також теорії ментальних (наративних) просторів.

Під час навчання в аспірантурі Ніколаєнко В.О. набула низку компетентностей, необхідних для дослідницької роботи. Серед них здатність працювати самостійно над складними науковими дослідженнями, формулювати наукову проблему та способи її розв'язання, відбирати та освоювати необхідні методики та планувати дослідження. Для виконання дослідження на зібраному корпусі авторкою було залучено якісні та кількісні методи. Зокрема, результати ручного анотування порівняно статистично, а також використано корпусні методики обробки тексту та порівняння частотності одиниць. Варто відзначити активну участь Ніколаєнко В.О. в наукових семінарах та конференціях під час її стажування в Університеті Гренобль-Альпи, де вона виступала на семінарах дослідницької групи GREMUTS та групи аспірантів Thes'Art, взяла участь у зимовій школі UGA з когнітивної лінгвістики (Отран, березень 2023), де опановувала корпусні статистичні методи роботи із лінгвістичними даними в програмі R та відвідувала наукові заходи з дотичних когнітивних дисциплін, присвячені проблемам пам'яті та ідентичності, технологій та свідомості людини.

Обґрунтованість наукових положень та висновків авторки підтримуються їхньою апробацією у відкритому друці та обговоренням на конференціях та семінарах. Зокрема, авторка опублікувала 4 наукові статті

(3 одноосібні та 1 у співавторстві) та взяла участь у 9 міжнародних конференціях.

Дисертаційна робота виконана здобувачкою особисто та містить результати власного дослідження, висновки якого мають теоретичну значущість (розробка понять наратора, фокалізатора та перспективи, запропонована методика) і практичну цінність (залучення висновків роботи у спецкурсах та дослідженнях студентів та аспірантів). Усі сформульовані в роботі висновки, теоретичні положення та пропозиції ґрунтуються на особистих дослідженнях дисертантки.

Уважаю, що наукова складова індивідуального пану роботи Ніколаєнко Валерії Олегівни виконана повністю та на високому рівні.

Науковий керівник
доктор філологічних наук
професор, професор кафедри англійської філології
та методики викладання іноземної мови
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Євгенія БОНДАРЕНКО

Підпис Євгенії Бондаренко засвідчую
Начальник відділу кадрів
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Олена ГРОМИКО